

OPONENTNÍ POSUDEK DIZERTAČNÍ PRÁCE
ING. ARCH. JONÁŠE FERENCE
PROMĚNA PŘÍMĚSTSKÝCH VENKOVSKÝCH SÍDEL

Vedoucí práce : prof. Ing. arch. Jan Koutný CSc.

Úvod

Oponent velmi vítá vědecké zpracování tematiky (nejen) příměstských vesnic neboť se téměř celý svůj odborný a pracovní život zabývá venkovem, krajinou a územním plánováním. Od umístěnky 1957 do projekce státních statků, přes desítky schválených územních plánů vesnic, detailní studie zástavby a realizace domů , až po vedení Ústavu architektury venkova FA VUT a výuku na jiných školách dosud.

Dizertační práce je plně aktuální. Venkov je ve své různosti a při všech historicky podmíněných turbulencích zůstane specifickým fenoménem – tak jako města. Jedno bez druhého nemůže existovat a leninské heslo o vyrovnání rozdílů mezi městem a venkovem je demagogií, tak jako vyrovnání rozdílů mezi obyvateli města. Budou to vždycky nejen sociální rozdíly, které budou určovat udržitelný i dynamický rozvoj příslušných společenství. V práci zkoumaný rozdíl mezi moravsko-českou a bavorskou vesnicí je stejně inspirativní. Proto se jeví srovnání poválečného vývoje našich vesnic jako poněkud pesimistické. Na př. polská vesnice, která neprošla násilnou kolektivizací a vyvlastňováním je chudší než naše kolektivizovaná. Odliv vesničanů za prací do měst je ekonomicky logický a „náplava“ obyvatel nových domů příměstských vesnic je z velké části pozitivní nejen daňově, ale i účastí na společenském životě obce. Chalupáři sem nesměřují, ale kultivují vzdálenější, krajinářsky i architektonicky atraktivnější vesničky. Autor se do určité míry mýlí, když se domnívá, že hnacím faktorem života obce jsou dotace „shora“. Vesnice s (po jistou dobu) jímkami na vybírání může být živější než ta s ČOV. Autor líčí 70 let kontinuálního poválečného vývoje bavorských vesnic jako dosti stabilních, ale těch prvních deset po válce s přílivem nemajetných vyhnanců bylo velmi náročných. Není zmínka o našich depresivních vesnicích sudetských aniž o vesnicích býv. NDR se stejným ne-li horším komunistickým režimem, ale s vyšší kulturou prostředí a tradic.

Nicméně zkoumaný středoevropský (velmi rozdílný a zvladatelný ve srovnání s Amerikami a Asií) a speciálně ten bavorský a moravsko -český vývoj může být inspirativním příkladem. Proto je stanovení hypotézy práce správné i když ne zcela splnitelné. Kriteria kvality, která autor stanoví , nebudou v našich poměrech tak naplněna jako u sousedů. To neznamená rezignaci na maximum jejich naplnění, ale rozdíly v národních povahách jsou dosti zafixované. Naše společenská atmosféra sídla může být srovnatelná i lepší i při hůře posekaném trávníku. Autor dále uvádí řadu zdrojů posuzování příměstských sídel od veřejných prostorů až po vesnický dům. (Vesnice a zoologie, teorie rozbitých oken apod. jsou zavádějící). Naopak charakteristika hornofalcké vesnice je výstižná a vyplývá z osobní zkušenosti . K hodnocení naší vesnice a programu obnovy venkova ČR oponent poznamenává, že zejména za husákovské normalizace se vesnice od panelákového města separovala a rodinné domy stavěli svépomocí převážně místní. Resistence vesnice se realizovala dosti pestrým životem povolených organizací a chalupáři se jej aktivně účastnili. Individualistická separace po r.1989 tento

vývoj zpomalila, ale autorova výstižná pasáž o programu obnovy vesnice dokládá pozitivní změnu. Ta je srovnatelná s bavorskou, ale autor uvádí i ostatní evropské venkovské programy. Následující pasáž o trvale udržitelném rozvoji odpovídá současným módním trendům při tichém konstatování trvalého růstu. Autor stanovuje hodnocení z hlediska udržitelného rozvoje velmi pragmaticky a připojuje hledisko urbanistické. Z toho pak vyplývá stanovení reálných kritérií odlišujících pozitivní a negativní hlediska. Jejich konkrétní uplatnění na třech moravských a třech bavorských dědinách je uvedeno poněkud rozsáhlou pasáží o dějinách Moravy s appendixem Mstěnice. Dominantou práce jsou případové studie s komplexním hodnocením. Vše doloženo graficky a fotograficky vč. detailů vývoje zástavby od zač. 19. st. Pro moravské obce je vždy charakteristický novodobý areál zemědělského závodu s hygienickou distancí. Oponent nechápe proč je rodinná výstavba u starého mlýna ve Věrovanech uváděna červeně. Je možné, že tak velké věřící obce mají jen dvě kapličky? Pro všechny uvedené moravské příměstské obce je však charakteristická absence výrazné „satelitní“ rodinné výstavby. Vývoj se zde jeví jako úměrně kontinuální na rozdíl od nové, silné poválečné výstavby v hornofalckých obcích. Proto se jeví moravské příklady jako nepřilíš příměstské. Závěrečné porovnání vyznívá lépe pro bavorské příklady, ale nejedná se o zásadní kontrasty jaké by nastaly při srovnání vesnic při české a bavorské straně společné hranice.

Stanovený cíl dizertace byl splněn. Srovnání a možnosti uplatnění udržitelnosti a obnovy bavorských příkladů bylo prokázáno. Stačilo by, aby se naše vesnice tomuto cíli co nejvíce přibližovaly.

Metody postupu a řešení stanovených cílů jsou logické a systémové. Od obecného a teoretického ke konkrétním zásadám a modelovým studiím se dospívá k obecnějším závěrům. V tom spočívá objektivní přínos práce.

Přínos dizertace pro praxi je problematický. Při veškeré komplexnosti posuzovaných kritérií chybí alespoň idea dalšího územního vývoje příkladových vesnic. Při tom autor uvádí své práce na územních plánech sídel v atelieru Knesl – Kynčl, kde byl jistě řešen rozvoj sídla. Naopak pro aplikovanou vědu je práce přínosná stanovením a porovnáním kritérií stavu a vývoje obcí.

Formální úroveň práce je nadprůměrná. Velmi přehledný a systémově členěný text, jen s drobnými překlepy je doplněn instruktivní barevnou grafikou a ortofotografikou. Jazyková úroveň je dobrá, ovšem vědecká práce se nepíše „ich“ formou.

Práce splňuje požadavky příslušné části vysokoškolského zákona. Autor prokazuje zajímavou publikační činnost souběžně s projektovou aktivitou. Dizertační práce by mohla být podkladem pro malou srovnávací publikaci pro vedení našich obcí příp. úředníky.

Ze všech výše uvedených posouzení vč. kritických vyplývá že tuto dizertační práci

doporučuji k obhajobě.